

Organ för svenskarna i Estland.

Ny grundlag.

I nationalförsamlingen debatteras statsäldstens grundlagsförslag.

Statsäldstens grundlagsförslag stadgar, att republikens president skall väljas för en tid av sex år av folket genom allmänna, direkta och hemliga val. Nationalförsamlingens båda kamrar skola uppställa var sin kandidat, varjämte de s. k. självstyrelsernas representantförsamlingar uppsälla en tredje. Presidenten utnämner och avskedar ministrar, det senare antingen av eget initiativ, på förslag av ministerpresidenten eller efter ett misstroendevotum i någon av kamrarna.

Parlamentet skall bestå av två kamrar, lantdagen och statskammaren. Lantdagen skall bestå av 90 medlemmar, valda genom hemliga val med allmän rösträtt för alla medborgare, som fyllt 23 år — hittills har det varit 20. Statskammaren skall bestå av alla förutvarande statspresidenter, som suttit en mandatperiod ut, i krigstid överbefälhavaren för krigsmakten samt 30 representanter för domstolarna, självstyrelseorganisationerna, de ekonomiska och korporativa organisationerna, de kulturella självförvaltningsorganen m. fl. och till sist tio av presidenten utsedda medlemmar. Mandatperioden för parlamentet blir fyra år, valbarhetsåldern för lantdagen 25 och för statskammaren 35 år.

Författningen kan ändras endast genom folkomröstning. De nationella minoriteterna tillförsäkras rätt att skapa organ för sin kulturella och sociala självförvaltning.

Efter det nationalförsamlingens båda kamrar på gemensamt sammanträde antagit statsäldstens förslag som underlägg till utarbetandet av ny grundlag och efter att hava åhört justitierådet J. Klesments saktliga redogörelse och förklaringar angående förslaget utarbetande samt general N. Reeks förklaringar beträffande den delen av förslaget som omfattar försvaret började allmänna debatterna i saken den 2 mars.

Av vad som tillsvidare framgår ur debatterna måste medges att kritiken delvis varit omild men saklig. Nästan alla talare anmärka på att förslaget i den formen icke motsvarar den parlamentariska statsformen som landet önskar, utan snarare formar och indelar den just nuvarande statsformen i paragrafer. Samtidigt anmärkes att parlamentets del i statsformen är för inskränkt och statsäldstens makt för stor. Således är regeringen mer ansvarig inför presidenten än för parlamentet.

F. Karlson (1 kam.) betonar och påpekar att folkets rätt och makt i föreliggande grundlagsförslag har inskränkts betydligt.

Talaren säger: "Tager vi initiativtagande rättigheten från folket i lagstiftningen och folkomröstningen, uttrycker vi därmed misstroende beträffande folkets mogenhet att kunna göra det. Om bägge kamrarna förena sig om en presidentkandidat, har folket icke att välja presidenten. Tivla vi på

Presidentskifte i Finland.

Den 1 mars ägde presidentskifte rum i Finland. Svinhufvud avgick och lämnade posten åt sin efterträdare Kallio. Ombytet skedde under övliga ceremonier med avskedstagande och presentationer m. m.

Blickar man tillbaka på P. E. Svinhufvuds presidenttid, finner man snart, att den ej måste ha varit någon sinekur. Man behöver blott tänka på krisåren, då massor av arbetslösa drevo omkring på gatorna och vägarna i Finland liksom även i andra länder vid den tiden. Läger man därtill ännu Mäntsälääffären, så får man ett facit, som ingalunda är avundsvärt. Men Svinhufvud var mannen, som stod rycken. Vi minnas ännu hans radiotal till upprorsmakarna, vilka därefter snopna vände hem till sitt. Antingen låg där så mycken

folkets förmåga och vetande i alla dessa frågor då förfaller även vår egen plattform Vi har ingenting annat att stöda oss på. Vid stora festligheter hör vi ofta lovord om folkets mogenhet och bragder. Är detta blott tal på festdagar? På vardagar för vi ett annat språk. Vi borde söka oss ett språk som vi kan hålla oss till sju dagar i veckan."

Numera ha allmänna debatterna avslutats oeh grundlagsförslaget delats på de olika utskotten där det verkliga arbetet vidtager. Som det nu låter har man all anledning att tro, att vissa förändringar i förslaget komma att företagas.

tvingande kraft i Svinhufvuds förmaningstal, eller också voro upprorsmakarna inte av den rätta sorten. Under dylika omständigheter kräves det sannoligen mycket optimism men även auktoritet. Dessa äro egenskaper, som den avgångne presidenten synes äga i högsta grad. Ty annars hade han ej i sitt avskedstal kunnat säga: "Framtiden, såvitt den beror av oss själva, synes löftesrik."

När han kom hem till Luumäki, lär han ha sagt till den församlade menigheten, som kommit för att uppvakta honom: "Nu har ni igen eder gamla fältväbel."

President Kallio är en man, vars namn visserligen ej så ofta som Svinhufvuds nämnts utanför Finlands gränser, men han har dock en aktningvärd arbetsdag bakom sig. 30 år som politiker och kommunalman förutsätter rätt stora erfarenheter och stor levnadsvism, och som han i sina förklaringar och uttalanden utlovat opartiskhet och rättvisa, kommer han säkert att tillvinna sig hela befolkningens tillgivenhet.

ÄNNU ÄR DET ICKE FÖR SENT ATT PRENUMERERA PÅ KUSTBON.

Bland Finlands svenska befolkning finnes det många, som sia ofärd för landets svenskar och den svenska kulturen, men oss förefaller ett sådant bedömande av situationen dock överdrivet pessimistiskt, ty Kallio har tagit som devis: "Må de uppbyggande och enande krafterna få leda våra handlingar". En man, som vill detta, kan otvivelaktigt även förverkliga detta, i synnerhet då han är landets president.

Trots alla i högtidliga tal avgivna löften följer dock vardagslivet sina egna lagar, och dessa kunna mången gång vrida spiran även ur en presidents hand. Det har kanske sällan varit tider då alla lojala medborgares samfälliga krafter varit så nödvändiga för enande och uppbyggande arbete som nu.

Vi önska grannlandets nye president lycka och kraft i utövandet av sitt maktpåliggande värv.

Prof. Vilhelm Lundström besöker Estland.

Den 27 februari anlände till vår huvudstad med finlandsbåten "Nordland" prof. Vilhelm Lundström. Det var på genomresa till lärdomsstaden Tartu och andra baltiska univeritetsstäder även tallinssvenskarna därigenom kommo i tillfälle att få träffa prof. L. Under vistelsen här—från den 27 febr. till tisdagsmorgon den 2 mars—sammansåg professorerna med gamla bekanta, uppsökte ämbetsverk, samt diskuterade frågor angående undervisning i svenska vid estniska läroverk och anskaffning av svensk litteratur till härvarande estniska centralbiblioteket. Den sistnämnda frågan intresserar i hög grad en del framstående ester.

S. O. V. begagnade sig av det utmärkta tillfället och anordnade måndagen den 1 ds. på kvällen en föreläsningafton på svenska skolan, Riddaregatan 3.

Föreläsningen refereras på annat ställe i tidningen.

Senare på kvällen bjöds professor L. på supé på "Kuld Lövi". Det var en trevlig liten samvaro. Förutom representanter för härvarande svenskar

var även rektor P. Byström från folkhögskolan närvarande.

Häriifrån fortsatte professor Lundström färden till Tartu, Riga, Kaunas och om hälsan tillåter utsträcker resan via Tyskland ända till Budapest. Möten och föredrag komma därvid att hållas på de olika platserna. N. B.

Gustav Berg †.

Fredagen den 26 febr. tidigt på morgonen blev montören G. Berg överkörd av Nömme-Tallinntåget och ljöt därvid en ögonblicklig död. Berg var på väg till arbetsplatsen.

Gustav Berg var en man i 50-årsåldern och sedan en längre tid ledamot av Svenska församlingens i Tallinn kyrkoråd. Han var också upprepade gånger medlem av kuratoriet för Svenska folkskolan i Tallinn, under tiden ett av hans barn besökte denna skola.

Med G. Berg har Svenska församlingen förlorat en av sina bästa medlemmar och kyrkorådet en för församlingens väl hängiven medarbetare, vilken omständighet vi djupt beklaga.

Jordfästningsakten förrättades i Svenska kyrkan den 2 mars, varefter begravningen förssiggick på församlingens begravningsplats på Rahumäe. Bland blomsterhyllningen märktes även en krans från Svenska församlingens kyrkoråd.

Familjenotiser.

F. d. huvudlänsmanen på Nargö, lotsen Gotlieb Rosen, fyllde i dagarna 78 år. Han och hans fru Lovise äro båda krya församlingsmedlemmar i härvarande svenska församlingen. För 6 år sedan firade de högtidligt sitt guldbrylllop och nu i mars för jämt femton år sedan har herr Gotlieb Rosen varit egen husvärd i Tallinn. Vi vilja med dessa rader hylla den nämnda revalssvenska familjen.

Prosten K. Nilsson

som strax efter jul insjuknade i en elakartad sjukdom och måste inläggas på sjukhus är nu på god bättringsväg och hoppas i närmaste dagarna få komma hem. Om tillfrisknandet går i samma takt som hittills hoppas prosten Nilsson om någon tid åter kunna upptaga arbetet i församlingen.

Från Klottorp.

Vardagslivet har sällan någon så framträdande händelse att Kustbons läsare kunde vara intresserade av att höra om den, och just därpå beror det, att ämnen till behandling i tidningens spalter synes i lokala frågor liksom saknas. Tiden glider fram i samma banor som den gjort i årtionden.

Civilisationen har dock gjort hastiga framsteg och håller nästan på att rycka oss upp från rötterna: modernärningen jordbruket. Jag menar att ungdomen mera än någonsin förr söker sig bort från jordbruket för att söka utbildning på andra områden. I en del fall lyckas man förstås genom företagsamhet, energi och uthållighet, men hembygden förlorar ofta på detta sätt sina söner. Det är för den att ge och få intet själv tillbaka. Det har ju nästan alltid varit jordbrukarhemmens tragiska lott att producera friskt blod för andra områden.

Man kan fråga sig, vad orsaken är till denna flykt från jordbruket och landsbygden. Många gånger kan det vara brist på energi och företagsamhet, att man ej tillvaratager de möjligheter, som torvan erbjuder. Men även för den energiske finns det många svårigheter att övervinna. Ett jordens olämpliga uppdelning i små skiften.

Redan 1913 insåg man i Klottorp, att en stor fiende till jordbruket är det alltför höga grundvattnet, och byn beslöt då att börja på med avdikning. Världskriget kom emellertid hindrande emellan och företaget uppskjöts ett par årtionden. Man blev snart på det klara med att ett så stort företag är svårt att genomföra för en ensam by, särskilt då den har så långt till havet, det närmaste utloppet.

Men för ett par år sedan yppades bättre möjligheter för arbetets fortsättande. Byborna i Sutlep, Klottorp och Dyrslätt upptogo nu på nytt avdikningsarbetet, denna gång med statsunderstöd. Intresset för saken är stort och man räknar med att i en snar framtid få ägorna utökade med ordentliga arealer torrlagd sumpmark.

Uppodling av mossjord lönar sig förresten alltid bra, bara man ej lämnar arbetet halvgjort. Då kan man bli alldeles utan skörd en längre tid, tills marken hunnit sjunka ihop och nya gräsarter växa fram. Staten hjälper ju också till med odlingspremier, som i vanliga fall gå upp till 20–30 kr. pr har. Säkert skulle det vara av stor betydelse för svenskbygden, om man mera allmänt ginge in för dikning och nyodling av lägre liggande marker, där ofta den bästa odlingsjorden finnes. Som vi alla veta, har man i gamla tider mest tagit i anspråk de högre belägna backarna, där jorden mest består av sand och grus. Våra fäder valde med säkerhet de då för tiden bästa odlingsplatserna, men då vi ha så mycket större möjlighet än de att få jorden torrlagd, så böra vi även göra vad vi kunna för att få odlad mark av de lägre belägna markerna.

Det andra missförhållandet, — jordlotternas olämpliga fördelning tycks vara betydligt svårslösligare. Det olämpliga är, att hemmanens ägor ligga än i smala, långa remsor, c:a 3000×40 m, än i många, på flera kilometers avstånd från varandra liggande stycken.

I grannbyn Dyrslätt, som hittills varit ännu sämre lottad i detta hänseende — hemman på 40 har fördelade i ända till 40 smala remsor — har staten ingripit och planerar gårdarna efter tidsenligt mönster. Den hittills kompakta byn skingras under 6 års förlopp efter principen: var och en gård i mitten av sin torva. Visst möta här stora svårigheter till en början, men under årtiondenas lopp ordnar sig väl saken. Staten har här alltså insett vikten av frågan och räckt en hjälpande hand. Oaktat skuggsidorna hoppas de ifrågavarande dyrslättborna på en lyckligare framtid för sina barn och barnbarn. Jag undrar just, om inte en stor del av vår svenska befolkning borde gå samma väg i framtiden. Härvidlag beviljar staten lån på förmånliga villkor samt lämnar smärre understödssummor. Allmänna torrläggningar och nya vägar byggas

Frihetsdagen.

I Rikholdi

firades frihetsdagen i Bergsby. Dagen till ära hade en talrik skara från kringliggande byar samlat sig för att delta i festligheterna. Pastor Rydén, som åtagit sig att hålla högtidstalet, blev tyvärr i sista stund förbjuden, emedan han är utlänning och på grund av att nödiga formaliteter med anhållan om tillstånd i god tid ej företagits.

Situationens räddare blev kommunens mångårige länsman Anton Fagerlund, vilken i elfte timmen åtog sig att hålla festtalet.

För den musikaliska delen av programmet svarade Rosleps sångkör under läraren A. Bergmans ledning.

helt och hållet på statens bekostnad.

Torrläggning och nyodling samt skiftande av byarna äro frågor av största vikt för svenskbygden. Med den ökade befolkningen och människornas större krav på livet har behovet av odlad mark ökat, så att de hittills befintliga 3–4 hars jordbruken visa sig vara otillräckliga att föda en familj. Att höja den nuvarande arealens avkastning kan knappast ge några betydande tillskott, fastän därvidlag visst finnas undantag. Med nuvarande priser på konstgödselmedel har det visat sig, att dessa ej löna sig under nuvarande prisförhållanden på produkterna, särskilt gäller detta våra torra grus- och sandbackar under torra somrar. Under sådana ogynnsamma väderleksförhållanden, som rått under de senaste åren har man ju nätt och jämt kunnat få igen utsädet (särskilt ifråga om vårsäd) och i vissa fall ännu sämre. Jag tror mig utan överdrift kunna påstå, att alla svenskorter drabbats av detta öde med undantag av några jordbrukare, som förflyttat åkrarna bort från grus- och sandbackarna; härvid framgår, att just nyodlingarna visat sig vara av värde. Därför: tag itu med nyodlingarna, där någon möjlighet finnes!

H. T.

Frihetsdagen

på Vormsö började med högtidlig gudstjänst i kyrkan predikade stud. theol. Ivar Pöhl. Blandade sångkören sjöng under Johan Alros sakkunniga ledning.

Dagens aktus hölls i öns prästgård. Den till trängsel fyllda salen vittnade om öbornas intresse och uppskattning av självständighetens märkesdag. Och denna gång hade man också särskild anledning att vara åhörare, ty dagens tal hölls av rektorn för Svenska gymnasiet och mellanskolan Anton Üksti. På ett träffande och fängslande sätt redogjorde talaren för dagens betydelse i landets folkliv, påpekade händelserna under självständighetskampen som gjorde oss värdiga den erövrade friheten. Rektorns gedigna och systematiska anförande framkallade en storm utav entusiasm bland de närvarande. Ytterligare fängslade skolföreståndaren Anders Nyman lyssnarna med ett anförande om dagens betydelse för oss svenskar. Manskören under ledning av läraren Anders Westerblom bjöd på några medryckande sångnummer. En särskild eloge förtjänar Kärrslätts-Saxby kombinerade stråkkvartett. De på ett lyckligt sätt framförda musikstyckena avlockade de närvarandes livligaste applåder. Fiolsolon av herr Vilipere ackompanjerade av stud. theol. Ivar Pöhl bidrogo ytterligare till samvarons symfoni.

Den på allvar och stämning rika samvaron avslutades med hymnen.

Samtidigt besöktes ön utav rektorskan A. Üksti, lektorsparet Borängs, och lektor Herbert Adolfsson, vilka alla voro närvarande vid aktusen.

Församlingsvecka på Vormsö hölls den 17—19 febr. varom närmare redogöres i nästa nummer.

Den 10 mars anländer Birkas husmor Fru E. Byström till Vormsö för att leda en kurs i bakning som anordnas på prästgården.

Prof. Vilhelm Lundström

från Göteborg besökte Tallinn på måndagen, varvid han i Svenska skolan höll ett med stort intresse åhört föredrag om historiska svenska småstäder. Föredraget belystes av vackra ljusbilder. Åhörarna blevo i tillfälle att stifta bekantskap med en hel del idylliska städer i Sverige b. a. Mariefred med Gripsholms slott i närheten, Sigtuna med sina gamla kyrkoruiner från 1000-talet och minnesvärd genom de härjningar esterna företogo på 1100-talet, Trosa, Falkenberg, Skeninge, Ulricehamn, Laholm m. fl.

Prof. Lundström påvisde, hurusom de gamla småstäderna nästan alla ha haft historisk betydelse, men numera ej tillväxa — beklagligtvis, då däremot stationssamhällen växa upp som svampar ur jorden. Dessa senare kunna dock aldrig tävla med de gamla småstäderna, vad idyll och byggnadsskick beträffar.

Birkas folkskola.

Samtliga organisationer i Noarootsi hade på Frihetsdagen i år beslutat hålla gemensam konsertaktus på Birkas folkskola. Där hade samlats mycket folk, vilket visar att såväl svenskar som ester i denna trakt äro trogna medborgare och förstå dagens stora betydelse.

Att hålla det estniska festtalet hade man kallat stud. Mauring från Tartu, vilken i sitt tal betonade vad som gjorts för landets och folkets bästa under de gångna nitton åren, men också felsteg som gjorts. Vidare uppehöll festtalaren sig vid nationalföremlingen som i dagarna sammanträtt, och den stora betydelsen den har. Festtalet på svenska hölls av läraren A. Samberg, som i väl valda ordalag klagade vad det innebär att vara ett fritt folk och äga ett fosterland. En estnisk blandad kör under Fru Nömmis ledning och en svensk blandad och manskör under respektive lärare Nymans och Pöhls taktpinne utgjorde den musikaliska delen av programmet. Rektor P. Byström läste en dikt av Runeberg. Aktusen avslutades med hymnen.

Utgivare:

Svenska Odlingens Vänner

Redaktion:

M. Westerblom, ansvarig red.
A. Stahl.
N. Blees.
A. Aspelin.

Rüütli 3, Tallinn.

Tel. 470-08.

Prenumerationspris:

Inrikes	Utlandet
1 år Ekr 2:—	1 år Ekr. 4:—
1/2 „ „ 1:—	1/2 „ „ 2:—

Nuckö prästgård.

Å Nuckö prästgård högtidlig hölls Frihetsdagen med både svensk och estnisk gudstjänst. Då kyrkoherde Danell hade utlyst och höll bönestund i Klottorp predikade i stället stud. teol. H. Rosenstein från Tallinn, vid båda gudstjänsterna. Herr A. Aspelin sjöng några sånger, ackompanjerade av Fru Danell och Fröken Helén.

✧ Världen runt. ✧

Kung Leopold, som kom till Stockholm för att fira prins Carls 76-årsdag, höll styvt på sitt inkognito, hr Heuvel från Bryssel.

Sveriges regering har beviljat full lön åt officerare, som det närmaste året ligga ute på stortävlingar i idrott.

Den svenska båten Ilderim vann en utomordentligt vacker seger vid seglingarna i Genua.

Världens flygnät skall koppelas ihop så att man skall kunna färdas jorden runt med ordinarie trafikmaskiner. För att ordna den saken flyger Lindbergh till Australien.

Tyska minor ha uppfiskats utanför Bilbao.

Ras Desta, den siste frie hövdingen i Abessinien har tillfångatagits och arkebuserats av italienarna.